

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI GÜVENLİK VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

PKK EYLEMSELLİĞİ VE ETNİK AYRILIKÇI TERÖRİZMLE MÜCADELE

Stratejik Analiz ve Projeksiyon Çalışması

BÜSAM – EKİM 2010

İÇİNDEKİLER

Tablo Listesi.....	ii
Giriş.....	1
1.PKK'nın Son Dönemde Yükselen Eylemselliği Ne Anlama Geliyor?...	2
1.1.PKK Retoriğine İlişkin Örnekler ve Analizler.....	5
1.2.Fehman Hüseyin (Dr. Bahoz Erdal) ve “Kontrol Dışı PKK” Faktörü	8
2.PKK İle Mücadelede Stratejik Eksenlere İlişkin Görüş ve Değerlendirmeler	11
2.1.Kuramsal Eksen: Mücadelenin Doğasının Anlaşılması.....	12
2.2.PKK İle Mücadelede Irak'ın Kuzeyi ve Kürdistan Bölgesel Yönetimi Ekseni.....	20
2.3. PKK İle Mücadelenin “Politik Arazi” Ekseni.....	23
2.4.Askerî Olmayan Diğer Mücadele Eksenleri.....	24
Sonuç ve Genel Değerlendirme.....	26
Kaynakça.....	30

Tablo Listesi

Tablo 01: 2007, 2008, 2009 ve 2010 Bilançosu 3

(Sadece PKK ile çatışmada ve mayınlı saldırılarda verilen TSK mensubu askeri personel kaybı)

Tablo 02: 2007, 2008, 2009 ve 2010 Bilançosu.....3

(Sadece PKK ile çatışmada ve mayınlı saldırılarda verilen geçici ve gönüllü köy korucusu kaybı)

**TABLO 03: Terörist Faaliyetin Genel Aşamaları ve Tarafların Hareket
Tarzları.....19**

Giriş

PKK terör örgütünün son dönemde yükselen eylemsellik trendi Türk kamuoyunda tedirginliğe neden olmuş, kırsal alan ve şehirlerde icra edilen eylemler “1990’lı yıllara geri mi dönülüyor?” endişelerinin sıklaşmasına sebebiyet vermişti. Sözü edilen trend; örgüt tarafından ilan edilen ve uzatılan “ateşkes” süreçleri, Öcalan’ın kendisiyle “görüşüldüğüne” ilişkin açıklamaları, Hakkari’de dokuz sivil yurttaşın hayatını kaybetmesine yol açan eylem ve faillerine ilişkin tartışmalar ile birlikte farklı bir boyut kazanmış görünmektedir.

Gelinen aşamada terör örgütünün silah bırakması, “demokratik özerklik”–“anadilde eğitim” talepleri, ulus devlet ve üniter devlet niteliklerine ilişkin tartışmalar gündemin ana başlıklarını oluşturmakta; önceki paragrafta aktarılan gelişmeler kuramsal ajandanın hızla yön değiştirmesine neden olabilmektedir.

Esasen konunun görece farklı boyutları; kanımızca etnik milliyetçi bir terör hareketinin siyasallaşması, ABD’nin Irak’tan çekilmesi sürecinde bölgesel Kürt yönetiminin güvenliği, Türkiye’nin doğu ve güneydoğusundaki yumuşak sınırlar aracılığı ile Irak’ın kuzeyinin entegrasyonu gibi karmaşık ve önemli stratejik parametreleri haizdir. Kısır tartışmaların gölgesinde, Türkiye entelijansiyasının güvenlik çalışmalarına ilişkin oldukça sınırlı birikiminin de bir yansıması olan iç politik gündemimiz ise sözü edilen stratejik parametrelerin analiz edilmesi bir yana, kavramsal niteliklerinin anlaşılması konusunda dahi parlak sayılamayacak bir sınav vermektedir.

Bu çalışma, BÜSAM tarafından PKK eylemselliğini gündemin “sıcak başlıklarına” endeksli bir biçimde değil; düşük yoğunluklu çatışmalar ve bu kapsamda ele alınan etnik ayrılıkçı terörizm bağlamında kuramsal derinlik ve stratejik analitik bir yaklaşımla ele alacaktır. Özü itibariyle “büyük resmi” okuyucunun dikkatine sunmak gibi bir misyonu olan BÜSAM çalışması, “açılım”, “terörle mücadelede askeri yöntemler”, “eylemsel ve siyasal coğrafya” gibi kavramlara ilişkin, politik tartışmaların uzağında, güvenlik bilimleri çerçevesinde açıklayıcı bir anahtar kimliği taşımayı hedeflemektedir.

1. PKK'nın Son Dönemde Yükselen Eylemselliği Ne Anlama Geliyor?

PKK'nın son dönemlerde eylemlerini artırması (2010 yazı ve sonbahar başı), farklı konseptler kullanması ve 2010 Mart ayından bugüne çok sayıda şehit verilmesi toplumsal huzur, barış ve ulusal bütünlüğe yönelik terör tehdidini tekrar ajandanın başına yerleştirmiştir.

Son dönem PKK saldırılarına bakıldığında, örgütün stratejisinde bazı değişiklikler yaparak "**Aktif Savunma**" retoriğini dile getirdiği görülmektedir. Anımsanacağı üzere, terör örgütüne yakın ve doğrudan bağlı kaynaklar, önceki dönemlerdeki eylemlerin "**Pasif Savunma**" stratejisi kapsamında gerçekleştirildiğini söylemekteydiler. Öte yandan, son dönem eylemsellik değerlendirilirken referans olarak örgütün retoriği değil, 2007, 2008 ve 2009 dönemlerindeki "eylem nicelik ve niteliği" ile Türkiye'nin kayıpları dikkate alındığında, terör örgütünün **2010 yılı özelinde terörist eylemsellik hususunda bir taktiksel değişim içinde olmadığı, ancak PKK terörizminin stratejik konsept ve hedeflerinde önemli gelişmeler olduğu değerlendirilmektedir.**

Nitekim, PKK'nın 2007 yılında Ocak ve Temmuz ayları arasında düzenlediği saldırılar sonucunda 69 asker şehit olmuş, 66 asker yaralanmıştır. 2008 yılında, aynı tarih aralığında 87 asker şehit olmuş 65 asker yaralanmıştır. 2009 yılında ise (aynı tarih aralığı) 29 asker şehit olurken 32 askerin yaralandığı görülmektedir. Söz konusu tabloya bakılarak, 2009 dönemi içerisindeki düşüşün, 2010 yılı trendinin eylemsellikte tırmanmayı içeren "yeni bir olgu" olarak algılanmasına neden olduğu düşünülmektedir. Oysa, 2010 terörist eylem trendi (Ocak–Temmuz : 64 asker şehit, 124 asker yaralı) 2007 ve 2008 yılları ile birlikte değerlendirildiğinde, **terörün tahmin edildiğinden daha uzun bir süredir tırmanışta olduğu görülmektedir.**

Strateji değişikliğinin terörist eylemselliğın yoğunluk ve niceliğinde değil, stratejik hedeflere ilişkin olduğuna ilişkin görüşlerimiz yukarıda aktarılmıştı. Nitekim terör örgütü 1 Haziran 2010 tarihinden itibaren **4. Dönem** olarak adlandırdığı yeni bir stratejik konsept belirlemiş; söz konusu konsept kapsamında, örgütün jargonuyla, "**gerilla faaliyeti ve serhildanı**" (kırsal alanda terörist eylemleri ve toplumsal olayları) birlikte kullanacağını açıklamıştır. Sözü edilen stratejik konseptlerin hedefinde ise **demokratik özerklik** olarak adlandırılan otonomi bulunmaktadır. **Demokratik özerklik** hedefine ilişkin dikkat çekici nokta, PKK'nın alışlageldik politik muhatap alınma talebini ötelemesi ve **hedefini Türk Devleti'ne dayatmayı amaçlamasıdır.**

TABLO 01: 2007, 2008, 2009 ve 2010 Bilançosu (Sadece PKK ile Çatışmada ve Mayınlı Saldırılarda Verilen TSK Mensubu Askeri Personel Kaybı)

	2007			2008			2009			2010		
	Maruz Kalınan Saldırı/İcra Edilen Operas. Sayısı	Şehit	Yaralı	Maruz Kalınan Saldırı/İcra Edilen Operas. Sayısı	Şehit	Yaralı	Maruz Kalınan Saldırı/İcra Edilen Operas. Sayısı	Şehit	Yaralı	Maruz Kalınan Saldırı/İcra Edilen Operas. Sayısı	Şehit	Yaralı
Ocak	1	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Şubat	-	-	-	2	25	1	-	-	-	-	-	-
Mart	3	3	2	2	6	10	-	-	-	8	7	9
Nisan	11	17	5	9	21	17	10	13	7	8	11	17
Mayıs	7	16	17	7	14	20	12	12	13	17	16	24
Haziran	12	25	31	13	6	13	10	3	6	20	26	58
Temmuz	8	9	10	10	15	2	7	1	6	6	4	16
Ağustos	10	15	35	10	18	10	6	7	4			
Eylül	4	6	8	10	14	5	7	11	8			
Ekim	13	37	30	6	25	48	3	-	1			
Kasım	3	5	-	1	4	9	-	-	-			
Aralık	1	1	-	-	3	9	1	15	4			

TABLO 02: 2007, 2008, 2009 ve 2010 Bilançosu (Sadece PKK ile Çatışmada ve Mayınlı Saldırılarda Verilen Geçici ve Gönüllü Köy Korucusu Kaybı)

	Şehit	Yaralı
2007	9	6
2008	21	9
2009	4	6
2010	7	9

Bu çerçevede, PKK'nın son dönem eylemselliğinin politik nedeni, terör örgütü tarafından yapılan açıklamalar kapsamında; *Abdullah Öcalan'ın serbest bırakılması (ya da ev hapsine alınması), Türkiye'ye empoze edilmeye çalışılan "Kürt Sorununda" muhatap alınma talepleri, anılan "sorun" çevresinde demokratik özerklik ve demokratik konfederal bir yapıya ulaşma çabaları* olarak belirtilmiştir. PKK'nın meşru siyasal muhatap olarak kabul görme girişimlerinin istediği düzeyde gerçekleşmemesi dolayısıyla, **özellikle açılım sürecinde kendisini politik muhatap olarak "dayatmak" amacıyla şiddet eylemlerini artırma yoluna gittiği** düşünülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, 2009 göreceli sessizliği hariç, *(nedenlerine*

değınilecektir) son birkaç yıldır tırmanış eğilimi gösteren terörün, 2010 yılında **yeni bir politik atmosferde hızlandığı düşünölmektedir.**

Diğer yandan, PKK'nın son dönem eylemlerinin güvenlik odaklı olarak, taktik ve operasyonel boyutlarıyla incelenmesi de örgütün durumu ve eylemsellik trendine ilişkin daha farklı bakış açıları sağlayabilecektir. Terör örgütünün 2007–2008 yılı eylemselliği, Türk Devletinin PKK'nın Irak'ın kuzeyindeki varlığına yönelik askeri reaksiyonlarını da tetiklemiş ve sözü edilen reaksiyonlar “2009 sessizliğini” ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, 16-22 Aralık 2008'de PKK'nın Irak'ın kuzeyinde bulunan kamplarına düzenlenen hava harekatı ve 21 Şubat 2008 yılında icra edilen “**Güneş Operasyonu**” terör örgütü açısından “askeri” anlamda göz ardı edilemeyecek gerilemelere neden olmuştur. **Özellikle, terör örgütünün toparlanma (lojistik yığınak, eylem planlamaları, vb.) ve eğitim faaliyetlerinin kış döneminde yapıldığı dikkate alındığında, Türk Silahlı Kuvvetlerinin anılan mevsimde düzenlediği operasyonların HPG'nin güç dengesini bozduğu ileri sürülebilir.**

Bu bağlamda örgüt, aldığı darbeler sonucunda, 2009'u genel bir hazırlık ve onarım aşaması olarak değerlendirmiş ve düşük yoğunluklu çatışmaların kritik bir unsuru olan psikolojik savaşın gereği; aldıkları darbeleri kamufle etmek, mensup ve yandaşlarının moral motivasyonunu sarsmamak amacıyla “*meşru savunma*” retoriğini yoğunlaştırmıştır. 2010 yılında örgütün tekrar eyleme geçmesinin **taktik ve operasyonel nedeni de**, bir anlamda, 2009 yılındaki hazırlık aşamasını tamamlamış olması ve varlığını kanıtlama çabaları olarak da değerlendirilmektedir.

Diğer yandan yapısal olarak, özellikle yığınsal kimlikli terör örgütleri militan kadroyu sürekli canlı tutmak ve insan kaynaklarının devamlılığını sağlamak için eylemsellikte sürekliliği yakalamak durumundadırlar. “*Köpekbalığı metaforu*” ile açıklanabilecek bu durum, bir anlamda, ***hareket etmediği durumda yaşamını yitirecek bir organizmayı*** tanımlamaktadır. PKK terör örgütü de, siyasallaşma sürecini, “resmi politik muhatap alınarak” tamamlayamamasından ötürü, **militan kadroyu aktif tutmak ve insan kaynaklarını zenginleştirmek için eylemselliğini sürdürmek zorundadır.** Zira militan kadrolar ve sistematik şiddet, örgütün lider kadroları ve Öcalan açısından bir politik pazarlık aracı kimliğinde algılanmaktadır.

Belirtildiği üzere, 2008 **kışında** PKK'ya karşı operasyon düzenlenmesi, terör örgütünü askeri ve psikolojik açıdan baskı altına almıştır. Bu bağlamda terör örgütü de, bir yıl aradan sonra, son dönemde eylemlerini sıklaştırarak Türk siyasi elitine,

güvenlik güçlerine ve kamuoyuna yönelik bir yıldırma politikası izlemektedir. Sözü edilen yıldırma politikasının temelinde, örgütün içsel dinamiklerinin ve açılım sürecinin dışına itilmeme motivasyonunun etkin olduğu değerlendirilmektedir. Zira, yapılacak başarılı eylemler örgüt elemanlarının moralini yükselteceği gibi kamuoyunu da, yönetilen algılar doğrultusunda, politik taleplerin dayatılabileceği bir psikolojik atmosfere çekebilecektir. Belirtilenlerin dışında, PKK'nın çoğu zaman çeşitli odaklarca Türkiye'ye karşı bir "vekil unsur" olarak kullanıldığı da dikkate alındığında; terör örgütünün uluslararası kamuoyuna da hala güçlü ve etkin olduğu yönünde mesajlar vererek "pazar arayışlarını" ve "değerini" sürdürme çabası içinde olabileceği, dışlanmaması gereken bir olasılık kimliğinde değerlendirilmektedir.

Bu noktaya kadar PKK'nın eylemsellik trendine ilişkin çeşitli sebepler öne sürülmüştür. Sözü edilen sebeplerden "hangisi daha etkindir" şeklinde sorulabilecek bir soruya verilmesi gereken yanıt, kanımızca "hepsi" olmalıdır. Zira PKK; politik kanadı, müzahir siyasi uzantıları, uluslararası bir suç örgütü kimliği, silahlı kanadı, Öcalan faktörü, örgüt içi çekişmeler gibi domino etkisi yaratabilecek dinamiklerin etkili olduğu bir yapısal özelliğe sahiptir.

PKK'nın, son dönemlerde eylemlerinin niteliği ve konseptleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak patlayıcı madde kullanımının, mayınlardan yararlanılmasının, karakol ve üs bölgelerine saldırıların gözlemlendiği söylenebilir. Terör örgütü, son dönemdeki eylemselliğine dek güvenlik güçleri ile sıcak temasa girmekten kaçınmıştır. Bölgedeki alan hakimiyetinin Türk Silahlı Kuvvetlerinin elinde olması, PKK'nın kayıplardan kaçınma motivasyonu ve kuvvet dengesizliği dikkate alındığında mayınların ve uzaktan kumandalı patlayıcıların kullanıldığı saldırılar örgüt açısından anlaşılır olmaktadır; PKK, böylelikle en az kayıpla en fazla hasarı vermeye çalışmıştır. Öte yandan, dünyanın çeşitli bölgelerindeki paramiliter şiddet eylemleri incelendiğinde, bir asimetrik tehdit odağının doğrudan çatışmayı seçtiği dönemlerin, genellikle insan kaynağı sıkıntısı çekmediği, başka bir ifadeyle "kayıpları telafi ve tolere edebildiği" dönemlere karşılık geldiği görülmektedir. Bu noktada, son dönemde terör örgütüne yönelik katılımların arttığı bilinmekle birlikte yine de orijin bölgeler itibariyle dikkatle incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

1.1. PKK Retoriğine İlişkin Örnekler ve Analizler

PKK terör örgütünün anlaşılabilmesi ve uyguladığı şiddetin yorumlanabilmesi açısından örgüte bağlı ve yakın kaynakların izlenmesinin büyük önem arz ettiği

unutulmamalıdır. Özellikle PKK, eylemsellik düzeyinde, retorığı ile pratiğı kimi zaman dikkat çekici boyutlarda örtüşebilen bir terör örgütüdür. 2010 kış aylarında PKK'ya bağlı unsurların açıklamaları, esasen 2010 bahar–yaz dönemi hakkında ipuçları vermekte olup aynı şekilde sonbahar aylarına ilişkin uyarılar da taşımaktadır. Nitekim, terör örgütünün yüksek karar organı olan KCK'nin önde gelen isimlerinden Duran Kalkan, 27 Şubat 2010 tarihinde yaptığı açıklamalarda, 2009 yılındaki “hazırlıkların” ardından 2010 yılında eylemselliğın yükseleceğini belirtmiş, Türkiye'nin içinde bulunduğu ortamdan istifade edeceklerini söylemiştir¹. Terör örgütünün silahlı kanadını teşkil eden HPG'nin yöneticisi Sofi Nurettin de kış aylarında bir açıklama yapmıştır. Sözü edilen terörist de 2010 yılında eylemlerin artacağına ilişkin önemli ipuçları vermiş, silahlı mücadelenin “kalan tek çözüm yolu” olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, söz konusu açıklamada **PKK'nın silah bırakmasına ilişkin bazı önemli noktalar da mevcuttur. Zira, Sofi Nurettin, “çözüm” olsa dahi HPG unsurlarının varlıklarını sonlandırmayacaklarını, aksine olası “çözümü” müteakip “gerilla” olarak adlandırdığı teröristlerin işlevlerinin artacağını belirtmiştir².**

Bu nedenle HPG yöneticisinin aktarılan açıklamalarına ilişkin bazı noktalar analiz edilmelidir. Öncelikle, yukarıdaki açıklamalar örgütün silahlı kanadının, “çözüm” olarak tanımladıkları bir gelişmeden sonra da varlıklarını sürdürme eğiliminde olacağını ortaya koymaktadır. Özellikle “demokratik özerklik” olarak tanımlanan siyasi hedef içinde, Irak için “Peşmergenin” oynadığı role benzer bir yapının da talep edilmesi muhtemeldir. Zira Öcalan'ın “özerklik” tanımı yaparken, “ayrı bir güvenlik gücünden” söz ettiği de bilinmektedir³.

Aktarılan referansların ışığında, olası bir “çözümde” sonra, HPG'nin silah bırakmasını beklemenin gerçekçi olmadığı değerlendirilmektedir. Zira, PKK “çözüm” olarak adlandırdığı siyasi durumu, “sondan” ziyade, bir “aşama” kimliğinde görme eğilimi taşımaktadır. Sofi Nurettin'nin açıklamalarını değerlendirirken dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da, söz konusu teröristin Suriye kökenli olmasıdır. Daha açık bir ifadeyle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin “koşulsuz af” ilan ettiği farazi bir durumda dahi, böyle bir gelişme adı geçeni ve

¹ “Duran Kalkan: Dengeler Değişiyor”, Gündem Online, 27 Şubat 2010, Erişim Tarihi: 05.07.2010.
<http://www.gundem-online.net/haber.asp?haberid=87529>

² “Sofi Nurettin: Kürt Sorunu Çözülmeden Silahlar Bırakılmaz”, Gündem Online, 7 Şubat 2010, Erişim Tarihi: 05.07.2010.

<http://www.gundem-online.net/haber.asp?haberid=86523>

³ Fikret Bila, “Fiili Özerklik”, CNNTURK, 3 Temmuz 2010, Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2010.

<http://www.cnnturk.com/Yazarlar/FIKRET.BILA/Fiili.ozerklik/9.2454/index.html>

örgütün %20-%30'luk bir kısmını oluşturduğu tahmin edilen Suriyeli militanları (*diğer İnan ve Irak kökenliler gibi*) kapsamayacaktır. Özellikle bir önceki yönetici Fehman Hüseyin ve müteakip olarak Sofi Nurettin ile birlikte HPG içinde oldukça önemli bir *Suriyeli etkisi* olduğu bilinmektedir. Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın, Şam'ın "PKK içindeki Suriyeli teröristleri affedebileceğine" ilişkin eğilim ve açıklamaları da bu hususta pek bir anlam ifade etmemektedir. Zira öncelikle, Şam'ın teminatının PKK içindeki unsurlar tarafından ne kadar güvenilir bulunacağı kuşkuludur. İkincisi, BÜSAM tarafından Suriye'de icra edilen saha çalışmaları, **Suriyeli Kürtlerin yaşam standartlarının PKK'nın Suriye kökenli militanlara sağladığı standartlardan "pek farklı olmadığını" ortaya koymaktadır. Birçok Kürt'ün vatandaşlık hakkına dahi sahip olmadığı Suriye'ye "geri dönmenin" yaratacağı sonuçlar ile "Türkiye'ye olası geri dönüşün" yaratacağı sonuçlar arasında uçurumlar bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.**

Yine bu doğrultuda, Abdullah Öcalan'ın "*31 Mayıs'ta çekiliyorum*" açıklamasının da ilk aşamada Türkiye'de oldukça yanlış yorumlandığı görülmektedir. Zira, yayınlandığı tarihte söz konusu açıklamayla Öcalan'ın "mücadeleyi bırakıyorum" dediğini düşünen birçok unsura Türk basınında rastlamak mümkündür. Oysa anılan açıklama analiz edildiğinde; terörist Öcalan'ın "*muhatap bulamadığım için çekiliyorum*" ifadesi herhalde "muhatap alınmadığım için..." şeklinde daha doğru analiz edilmeliydi ve "*bundan sonra KCK karar verecektir, umarım kan dökülmez...*" tarzındaki ifadeler de açıkça bir eylem tehdidini ortaya koymaktaydı⁴.

Öcalan'ın Temmuz ayında yaptığı ve "*şiddetin şehirlere yayılabileceği*" hususundaki açıklaması da dikkatle incelenmeyi gerektirmektedir. Zira, PKK'nın tasfiyesine uygun bir konjonktür oluşması ihtimali de Öcalan'ın özgürlük umutlarının ve örgütün üzerinde önemli bir zaman baskısı oluşturmaktadır. Dolayısıyla örgütün kendisi açısından kabul edilebilir bulmadığı gelişmelere koşut olarak şiddetin tırmandırılması ve şehirlere yayılarak Türk kamuoyunun panik / çaresizlik havasına sokulması olasılığı, erken olduğunu düşündüğümüz iyimserliğe karşın yine de dikkat edilmesi gereken bir husus olarak değerlendirilmektedir.

Terör eylemleri, "yer, zaman, nitelik ve hedef seçimi" bilinmezliği bağlamında insan doğasının temel unsurlarından "korku" ile oynayarak "güven" duygusunu

⁴ "31 Mayıs'tan Sonra Çekiliyorum", 26 Mayıs 2010 tarihli görüşme notundan alınmıştır.
http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=759:31-mayistan-sonra-cekiliyorum&catid=17:rr-apo&Itemid=258

sarsma amacına da yönelik olduğu için “sessiz” dönemlerin ardından gelen darbelerin psikolojik açıdan çok daha yıkıcı olduğu dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

İyiye ve olumluluğa açık insan doğası, “iyinin” yakalandığı ve sorunların çözüm noktasına yaklaşıldığını algıladığı dönemlerde “çözümün çözümsüzlüğe” evrildiğini, “iyi”nin tıkanıldığını yaşadığında tepkisellikleri zıt uçlara kayabilmektedir.

Bu uçlardan birincisi teslimiyete varan bir çaresizlik (pasif itaatkar toplum sendromu), ikincisi ise denetim dışına kayan öfke patlamaları olarak ortaya çıkabilmektedir. Koşullara bağlı olarak anılan seçeneklerden hangisi ile karşılaşılırsa karşılaşılın, bu durumun yaşanan sorunu çok daha derinleştireceği kaçınılmaz görülmektedir.

Bu nedenle, taktik değişim ve dönüşümlerle varlığını koruma becerisini son otuz yıldır sürdürme beceri ve pratiğini kazanmış bir örgütün toplum ve yığın psikolojilerini bilmediğini varsaymak yanlış bir çıkış noktası olacaktır.

Günümüzde eylemsel temelde yaşanan sessizliğin bir şekilde bozulmasının, kümülatif etkileri bağlamında eylemin kendisinden çok daha büyük ve yıkıcı olacağı, örgütün sahip olduğu bu kartın değerini bildiği yaşanan süreçte göz ardı edilmemelidir düşüncesindeyiz.

1.2. Fehman Hüseyin (Dr. Bahoz Erdal) ve “Kontrol Dışı PKK” Faktörü

Bilindiği üzere 2010 Eylül ayı içinde Hakkari’de Durankaya beldesi ile Geçitli köyü arasındaki karayolunda sivilleri taşıyan bir minibüs mayınlı saldırıya uğramış, müteakip olarak saldırının doğrudan Dr. Bahoz Erdal kod adlı, terörist Fehman Hüseyin tarafından, kimi kaynaklara göre söz konusu teröriste bağlı hareket eden Masiro kod adlı Bedirhan Abo militan tarafından gerçekleştirildiği öne sürülmüştür. Bu noktada, Öcalan’ın eyleme ilişkin açıklamasında “PKK içinde yönlendirilen başıboş bir grup” olasılığını dışlamaması ve hitap ettiği kesimleri “PKK kaynaklı provokasyonlara” karşı da uyarması dikkat çekicidir⁵. Sözü edilen saldırıyı müteakip terör örgütünün silahlı kanadı olan HPG’nin internet sitesinde, Fehman Hüseyin adıyla bir açıklama yayınlanmış, kendisine ait olduğu söylenen açıklamada söz konusu terörist saldırının faili olduğunu reddettiği gibi, **terör örgütü içinde farklı eğilimlerin olduğuna ilişkin yorumları da kesin bir dille reddetmiştir**⁶.

⁵ http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=981:hakkarideki-olay-yi-aratrlmal&catid=17:rr-apo&Itemid=258

Yine bu doğrultuda, söz konusu eylemden bir süre önce de Fehman Hüseyin'in Türkiye'ye sızdığına ilişkin haberlere rastlamak mümkündür⁷. TAK (Hüseyin'in başında bulunduğu Kürdistan Şahinleri oluşumu), son dönemde İstanbul'da gerçekleştirilen askeri servis aracına yönelik saldırının da faili konumunda olup, bilindiği üzere terör örgütünün şehirlerdeki eylemlerini yürütmektedir.

Fehman Hüseyin, yakın döneme kadar Murat Karayılan'la giriştiği liderlik mücadelesini kaybederek HPG' deki görevine son verilen ancak TAK'ın başında yeniden faaliyetlerine dönen, Suriye kökenli ve radikal biçimde sertlik yanlısı olduğu bilinen bir teröristtir. Eğer haberler doğruysa Hüseyin'in Türkiye'ye sızması ya da "süreci" sabote edecek eylemlerde bulunması olasılığı bazı önemli hususlara dikkat çekilmesini gerektirmektedir:

→ TAK'ı yöneten terörist Fehman Hüseyin'in Türkiye'ye sızması, Gediktepe saldırısı ve Öcalan'ın "şiddet şehirlere yayılabilir" açıklamalarıyla koşuttur. Daha önce de ifade edildiği üzere PKK, Türk kamuoyunu siyasal taleplerinin dayatılmasına uygun hale getirmeye ve reseptif konuma indirgemeye yönelik bir psikolojik savaş yürütmektedir. Dolayısıyla, kontrol edilemeyen "derin PKK" olasılığı kadar, şiddet tehdidini sürdüren "kötü karakter" imajının Hüseyin'e yüklenmiş olması da mümkündür. Elbette, yakın döneme kadar varlığı bilinen örgüt içi liderlik mücadelesi inkar edilemez. Bununla birlikte, sözü edilen şiddet eylemlerinin Türk Hükümeti ve Türk Devleti üzerinde yarattığı baskı aynı zamanda Öcalan'a önemli bir pazarlık kozu da sunmaktadır. Çünkü, terör eylemlerinin ya da yığınsal kimlikli sokak gösterilerinin sürdürülemediği bir ortamda Öcalan, "sıradan bir hükümlü" konumuna indirgenebilecektir.

→ Belirtildiği üzere Fehman Hüseyin, yakın döneme kadar Karayılan tarafından tasfiye edilmek istenmiş, Öcalan'ın ise ifadelerinde adına yer vermemeye özellikle dikkat ettiği bir teröristtir. 1993 yılı ve Şemdin Sakık örneği anımsandığında, terör örgütünün kabul edilmesi zor bazı kanlı eylemleri tasfiye etmek istediği figürlere yaptırarak, daha sonra "kontrolden çıkmış unsurlar" açıklaması yaptığı; böylelikle hem eylemin sonuçlarından yararlanırken hem de "istenmeyen" figürleri öne attığı

⁶ http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=991:hicbir-katliam-oezguerluekten-halkmz-alkoyamaz&catid=36:mesavunma&Itemid=297

⁷ "Bahoz Erdal Türkiye'de iddiası", HABERTURK, 26 Haziran 2010, Erişim Tarihi: 30 Haziran 2010. <http://www.haberturk.com/yasam/haber/526858-bahoz-erdal-turkiyede-iddiasi>

bilinmektedir. Belirtilen strateji PKK'nın kimliğini oluşturan en temel öğelerden biridir. Bu doğrultuda, hem Fehman Hüseyin'e belirtilen tarzda bir eylem yaptırmak, hem de Türkiye'de örgütün lider kadrosunun ele geçirilmesine yönelik havayı Hüseyin'e yönlendirmek PKK'nın tercih edeceği makyavelist bir seçenek olacaktır.

→ Yukarıda sözü edilen seçenek, Fehman Hüseyin'in esasen Türkiye'ye girmedigi ya da Hakkari'deki eylemi gerçekleştirmediği bir durumda dahi geçerli olabilir. Daha açık bir anlatımla, PKK terör örgütünün şehirlerde gerçekleştireceği eylemlere "kontrol dışına çıkmış bir fail yaratmak için" önce Hüseyin'in Türkiye'ye girdiğine ilişkin bir izlenim yaratılmış olması, müteakip olarak güvenlik güçlerini "Fehman Hüseyin adresine çıkaracak" emarelerin servis edilmesi dışlanmaması gereken bir seçenektir.

→ Son olarak, Fehman Hüseyin ve ona bağlı grupların anılan eylemleri gerçekleştirmiş olduğu var sayılırsa; söz konusu durumun denklemdeki "Suriye eksenini" güçlü biçimde vurguladığı düşünülmektedir. Türk medyasında çoğu zaman "şiddet yanlısı" radikal grubun temsilcisi olarak gösterilen Hüseyin'in "Suriye kökeni" unutulmamalıdır. Daha önce aktarıldığı üzere, örgüt içindeki Suriye kökenli militanların şiddetin radikal biçimde tırmandırılmasını hedeflemeleri şaşırtıcı olmamalıdır. Suriye'deki koşullarda yapısal iyileştirmeler olmadığı sürece (anılan ülkenin rejim özellikleri bağlamında bu oldukça zordur), Esad'ın gösterebileceği işbirliğinin limitleri PKK içindeki Suriye kökenli militanların şiddeti dışlamalarını sağlamaya yetmeyecektir. Bu nedenle, yaşanacak bir çözümlenin örgüt içindeki kimi unsurlarda panik yaratması halinde, süreci sabote etmeye yönelik terörist faaliyetlerin doğrudan kamuoyunu hedef alacak şekilde tırmandırılması dışlanmaması gereken bir olasılık olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki dört temel husus göz önünde bulundurulduğunda, önümüzdeki dönemde büyük şehirlerdeki önleyici istihbarat faaliyetlerinin dikkatle yürütülmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Yakın döneme kadar belirtilen alanda başarılı bir profil çizilmektedir. Ayrıca, PKK'nın "kontrol dışına çıkmış grup" tarzındaki açıklamalarına da dikkat edilmelidir. Sözü edilen açıklamalar, doğrudan PKK'dan gelebileceği gibi, siyasal uzantılardan ya da bazı müzahir figürlerden de gelebilecektir. Bu bağlamda, PKK'nın retoriğiyle mücadele de terörle mücadelenin önemli bir unsuru niteliğindedir.

Bu aşamaya kadar son dönemde yükselen PKK terör örgütünün eylemselliği, nedenleri ve nitelikleri ile ele alınmıştır. Kuşkusuz, tırmanan terör hareketinin taktik ve

operasyonel seviyelerdeki nitelikleri kadar, sözü edilen tehdide ilişkin stratejik seviyedeki analizler de terörizmle yapısal olarak mücadele edilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca, durumun analizinin yanında, PKK ile mücadelede yapılması gerekenlere ilişkin görüşlerin sunulması bir düşünce kuruluşunun temel ilgi alanı içinde ve mevcut konjonktürel koşullarda öncelik kimliğinde olmalıdır. Bu nedenle müteakip olarak, PKK ile mücadelede izlenmesi gereken stratejik eksenler ve takip edilmesi gereken prensiplere ilişkin değerlendirmelerimiz sunulmaktadır.

2. PKK İle Mücadelede Stratejik Eksenlere İlişkin Görüş ve Değerlendirmeler

Türkiye Cumhuriyeti barışçıl atmosfere ve istikrara sahip bir bölgede kurulmamıştır. Aksine, kurulduğu günden itibaren Ege, Doğu Akdeniz, Orta Doğu, Kafkaslar eksenlerinde doğrudan tehditlere maruz kalmış, Soğuk Savaş döneminde bir NATO üyesi olarak SSCB'ye komşu olmuş, etrafını çevreleyen devletlerin toprak talepleri ile yüzleşmek durumunda kalmıştır. Bununla birlikte, Soğuk Savaş döneminde Batı için kritik olan jeopolitiği ve NATO üyeliği dolayısıyla doğrudan bir saldırının hedefi olmayan Ankara; Soğuk Savaş sonrasında da komşuları tarafından konvansiyonel olarak tehdit edilemeyecek bir milli güç kapasitesine sahip olmuştur.

Öte yandan Türkiye'nin Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgeleri dolayısıyla uzun ve dağlık kara sınırlarının bulunduğu Orta Doğu, askeri olarak, "*düşük yoğunluklu çatışmalar laboratuvarı*" şeklinde nitelenebilecek; birçok kez silahlı örgütlerin konvansiyonel ordulara göre daha etkin ve yıkıcı olabildiği bir coğrafyayı tanımlamaktadır. Bölgenin anılan niteliği, Ankara'ya yönelik bir meydan okumayı da beraberinde getirmiş; Türkiye'nin Orta Doğu sınırlarında cereyan eden bir terör hareketi 1970'lerin sonundan itibaren (*askeri hedeflere yönelik eylemler bakımından 1984 sonrasında*) ülkenin ulusal bütünlüğüne yönelik en ciddi tehdidi oluşturmuş olup varlığını korumayı sürdürmektedir. Yunanistan, Suriye, İran, Ermenistan gibi Türkiye'yi istikrarsızlaştırmayı hedefleyen birçok güç, PKK terör örgütünü bir "vekaleten savaş" unsuru olarak kullanmış; Ankara'yı kaynaklarının önemli bir bölümünü sosyo-ekonomik kalkınma politikaları yerine güvenlik stratejilerinin desteklenmesine ayırmak durumunda bırakmıştır.

Soğuk Savaş yılları boyunca Sovyet tehdidi odaklı olarak yetişen ve konvansiyonel harp üzerine yoğunlaşan Türk Silahlı Kuvvetleri açısından "yeni bir tehdit" niteliği taşıyan PKK ile mücadelenin en zorlu aşaması belki de "yeni tehdide

adaptasyon” olmuştur. 1990’ların başındaki vahim tabloyu inceleyen herhangi bir yabancı askeri uzman için şaşırtıcı olacak biçimde, Türk Ordusu kuvvet yapısından teçhizatına kadar hızlı bir dönüşüm geçirerek, PKK tehdidini askeri olarak 1990’ların sonunda mağlup etmiş, Türk Devleti örgütün lideri konumunda bulunan ve dünyanın en tehlikeli teröristlerinden biri olarak nitelenebilecek Abdullah Öcalan’ı önce Suriye’den çıkartmayı, daha sonra da ele geçirip yargılamayı başarmıştır. Buna karşın etnik ayrılıkçı terör hareketlerinin ve kapsayıcı bir çerçeve olarak Düşük Yoğunluklu Çatışmaların “politik ağırlıklı” doğası, askeri olarak mağlup edilen bir aktörün, politik olarak da mağlup edilmesini gerektirdiği için, Ankara 2000’li yıllarda PKK tehdidi ile yeniden yüzleşmek durumunda kalmıştır ve kalmaya devam etmektedir.

Belirtildiği üzere görelî “sakin” geçen 2009 yılından sonra, 2010 içinde, şu anda yaşanan “sessizliğe” karşın, haziran ayı ile birlikte yükselen terör grafiği kamuoyunda bir ölçüde güvensizliğe neden olmakta, verilen kayıplar iyimser olmayı gerektirecek faktörleri ortadan kaldırmaktadır.

Bu noktada, PKK terör örgütü ile mücadelenin temel eksenlerinin belirlenmesinin büyük önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Zira, temel eksenler belirlenmeksizin yapılacak bir mücadele, *“bitiş çizgisinin nerede olduğunun bilinmediği bir koşu”* niteliği taşıyacak ve *atletin ne kadar iyi performans gösterdiğinin* bir önemi kalmayacaktır. Belirtilen yaklaşımdan hareketle, ilerleyen alt başlıklar kapsamında, mücadelenin sürdürülmesinde yarar görülen eksenler sunulmaktadır.

2.1. Kuramsal Eksen: Mücadelenin Doğasının Anlaşılması

PKK terör örgütü ile mücadelenin “kuramsal eksen” gibi bir ifadenin, ilk bakışta akademik bir kaygıyı yansıttığı düşünülebilir. Öte yandan ülkemizde sıklıkla rastlanan **“soruna yapısal çözüm”** bulunması için, sosyo–kültürel ve sosyo–ekonomik önlemlerden daha önemli olan husus; **sorunun bizzatı kendisinin tanımlanmasıdır.**

Terörizme ilişkin hemen her çalışma, *“terörizmin uluslararası mutabakatı haiz bir tanımının henüz yapılamadığı, çünkü...”* gibi, artık klişe haline almış bir takım ifadeler içermektedir. Sözü edilen kullanımın, analitik ya da akademik bir yaklaşımdan çok, terörizm çalışmalarına ilişkin *“genel bir giriş ya da selamlama ifadesi”* halini almasının ilgili çalışmaların özgünlüğü kadar işlevselliğini de olumsuz

yönde etkilediği düşünölmektedir. Bu noktada, gerekleştii taktirde terörizmle mücadelede yansıyacak olumlu etkilerinin dışında; terörizme ilişkin çalışmalarda uluslararası mutabakat kazanmış bir tanımın mümkün olmamasından çok, gerekli olmadığı kanaatini taşıtmaktayız. Zira, **literatürde** bir terör tanımının **akademik değerinin ya da analitik/açıklayıcı yeteneğinin** artması için; söz gelimi, Moğolistan ve Polonya'nın aynı tanım üzerinde uzlaşmalarının ne gibi bir etkisi olacağı ironik biçimde merak konusudur. Sonuç olarak, terörizme yönelik kapsayıcı bir tanım bulmak yerine; bu bölümün ilgilendiği PKK terörizmini ve doğasını açıklama kabiliyetinin yüksek bir ereve oluşturulmasının daha **işlevsel** olduğu, "definition" yerine "clarification" üzerinde durulmasının terörizmle mücadele bağlamında daha rasyonel bir yaklaşım olacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu noktada, Bruce Hoffman'ın ortaya koyduğu ereve, analiz edilen spesifik konuya ilişkin açıklayıcılık ve çözümüne yönelik öneri kabiliyeti referans alınarak sunulmaktadır.

Hoffman'a göre terörizm⁸:

→ Kaçınılmaz olarak politik amaçlara ve motivasyon unsuruna sahiptir.

→ şiddete ve aynı şekilde önemli olan şiddet tehdidine başvurmaktadır.

→ Doğrudan hedef alınan kurbanın ötesinde, bazı psikolojik etkiler yaratma amacı taşıtmaktadır.

→ Tanımlanabilir bir emir–komuta hiyerarşisi içinde ya da (mensuplarının üniforma giymediği ya da belirleyici işaretler taşımadıkları) hücre yapılanması şeklinde örgütlenmiş bir organizasyon tarafından icra edilmektedir,

→ Ulus–altı (subnational) bir grup ya da devlet–dışı (non-state) bir teşekkül tarafından uygulanmaktadır.

Bu çerçevede, terörizme ilişkin, işlevsel olarak, vurgulanmasında yarar görölen faktörler; politik bir amaç ve motivasyona dayanması gerektiği, terörist eylemin ilk fiziksel sonuçlarının ötesinde psikolojik bazı etkiler yaratmayı hedeflediği, salt şiddetin değil şiddet tehdidinin de terörizmin bir parçası olduğu ve net bir hiyerarşi ya da hücre örgütlenmesi biçiminde, ancak mutlaka organize bir yapı tarafından gerçekleştirilmesi gereğidir. Terörizmin psikolojik amaçları, söz konusu tehditle mücadelede üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır. Zira bu konsept, devletlerin ve halkların düşünme biçimlerini etkilemeyi ve kendi politik amaçlarını

⁸ Bruce Hoffman. **Inside Terrorism**, Columbia University Pres, New York, 1998.

dayatabileceği bir noktaya çekmeyi hedeflemektedir⁹. Dolayısıyla terör eyleminin yarattığı yıkımın büyüklüğü ve sansasyonel nitelikleri, bir anlamda terör örgütünün “ifade gücünü” belirlemektedir¹⁰.

PKK terörizmine ilişkin bir ölçüde açıklayıcı çerçevenin oluşturulmasına karşın, güvenlik çalışmaları literatürü açısından PKK'nın nereye konulacağı da ayrıca önem arz etmektedir. Zira, kategorik olarak tanımlanmayan bir sorun üzerinde askeri çözümün ne kadar etkili olduğunu tartışan entelektüeller, bir anlamda, “*henüz teşhis koyulmayan bir hastalığa ilişkin hangi ilacın daha etkin olduğunu tartışmak*” gibi oldukça yanlış bir zeminde bulunmaktadır. Bu çerçevede, sorunun tanısına ve çözümüne ilişkin **kuramsal bir eksen oluşturulması; akademik bir kaygıdan öte sorunun “ne olduğunun” ve doğasının anlaşılması açısından önem arz etmektedir.**

PKK eylemleri ve sözü edilen eylemlerle mücadele, Düşük Yoğunluklu Çatışmalar (DYÇ) ve bu kapsamda terörizm / terörizmle mücadele zemininde ele alınmalıdır¹¹. Esasen Yüksek Yoğunluklu Çatışmalar –YYÇ– (*kitle imha silahlarının, ağırlıklı olarak nükleer silahların kullanıldığı çatışmalar*) ve Orta Yoğunluklu Çatışmalar –OYÇ– (*konvansiyonel savaşlar*) dışında kalan çatışmaları tanımlayan, Soğuk Savaş döneminde kullanılan *Konvansiyonel Olmayan Savaşlar* konsepti ile büyük ölçüde özdeşlikler gösteren, kuramsal olarak da son dönemde gelişen bu tür; terörizmin uygulanmasından terörizmle mücadeleye, gayri nizami harp, gerilla savaşı, psikolojik harp, örtülü operasyonlar, vekaleten savaş gibi birçok silahlı mücadele tarzını da bünyesinde barındırmaktadır¹².

DYÇ kapsamında ele alınan ayaklanma ve terörizm hareketleri esasen politik–askeri faaliyetler olup; hedef ülkenin bir bölümünde ya da tamamında kontrolü ele geçirmeyi amaçlayan, **siyasal ve paramiliter yöntemleri bir arada kullanan** bir profil çizmektedir¹³. Öte yandan, terör örgütleri ve ayaklanma hareketleri amaçlarına ulaşmak için askeri/yarı–askeri ve siyasi konseptleri bir arada kullansalar da, **nihai hedefleri politiktir**¹⁴. Daha açık bir anlatımla, genel olarak terörist hareketler, ve

⁹ Tayyar Arı. **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**. Marmara Kitap Merkezi, Bursa, 2008 (7. Baskı). s555.

¹⁰ Ercan Çitlioğlu. **Gri Tehdit Terörizm**. Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005. s43.

¹¹ Ümit Özdağ. **Türk Ordusu PKK'yı Nasıl Yendi? Türkiye PKK'ya Nasıl Teslim Oluyor?**, Kripto Kitaplar, Ankara, 2010. s 18.

¹² Ümit Özdağ. **Türk Ordusunun PKK Operasyonları**, Pegasus Yayınları, İstanbul, 2007 (2.Baskı). ss22-24

¹³ Central Intelligence Agency (CIA), **Guide to the Analysis of Insurgency** – C05332177, Approved for release date 05 Jan 2009. s2.

¹⁴ Ibid.

analiz edilen konu itibariyle PKK, **şiddeti bir konsept, şiddete bağımlı misyonları birer ara hedef; ancak mücadelenin amacını mutlak suretle bir politik hedef olarak tayin etmektedir.** Sözü edilen *ara hedefler – nihai politik hedef* stratejisine aşağıda aktarılan basamaklar örnek verilebilir¹⁵:

→ *Halkın temel gereksinimlerinin karşılanması hususunda devletin kapasitesinin sınırlandırılması ve terörist hareketin yeteneklerinin geliştirilmesi,*

→ *Hedef popülasyonun önemli katmanlarının tercihen terörist hareketi destekleyen, yapılamıyorsa tarafsız bir düzleme çekilmesi,*

→ *Devletin uluslararası platformdan aldığı diplomatik ve maddi destekten izole edilmesi; buna karşın terörist harekete yönelik dış desteğin artırılması,*

→ *İçeride ve dışarıda terörist hareketin meşruiyetinin artırılması,*

→ *Devleti yöneten kadroların özgüvenlerinin yok edilmesi,*

→ *Devletin yaptırım gücünün yok edilmesi ve yerine terörist hareketin yaptırım gücünün koyulması*

Yukarıda aktarılan kuramsal çerçeveden hareketle, terörizmle mücadelenin, **yalnızca terörist hareketin sistematik şiddet konsepti ile değil; aynı zamanda anılan konsepti uygulayarak ulaşmayı hedeflediği politik amaçlarıyla da mücadele olduğu değerlendirilmektedir. Yani, herhangi bir terör örgütünün silahlı kadrolarının etkisizleştirilmesi kadar, ideolojik ve politik olarak mağlup edilmesi de önem arz etmektedir.**

Aynı şekilde, bir terörist hareketin ya da etnik ayrılıkçı ayaklanmanın başarısını ve gelecekteki başarı şansını ölçerken de; taktik ve operasyonel seviyelerdeki kriterler ile stratejik seviyedeki kriterlerin oldukça farklı mahiyetler arz ettiği görülmektedir¹⁶. Bu bağlamda, taktik ve operasyonel seviyelerde örgütün saldırılarına, devletin güvenlik güçlerine verdirdiği zayıata, kayıplarına, uyguladığı paramiliter konseptlerin başarısına bakılırken; stratejik seviyede psikolojik ve politik sahalardaki performans büyük önem taşımaktadır¹⁷. Ayrıca, terörizmle mücadele eden bir aktörün taktik ve operasyonel alandaki performansı, askeri başarıya (*bir*

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Michael, Eisenstadt ve Jeffrey, White, **Assessing Iraq's Sunni Arab Insurgency**, The Washington Institute for Near East Policy, Washington. 2005. s25.

¹⁷ Ibid.

anlamda kaç teröristin etkisiz hale getirildiğine ve ne kadar kayıp verildiğine) endeksli iken; stratejik kontr-terörizm, “**terörizmin yaşam koşullarının ve ortamının ortadan kaldırılması**” anlamına gelmektedir¹⁸.

Çizilen çerçeveden hareketle, **PKK ile mücadelenin taktik ve operasyonel boyutlarında güvenlik güçlerinin performanslarının etkin olduğu ve sözü edilen seviyelerdeki mücadelenin askeri bir doğaya sahip olduğu söylenebilmektedir. Stratejik seviyede ise mücadelenin başarısı ölçülürken örgütün yaratmak istediği psikolojik ortama ve politik amaçlara ne ölçüde ulaşabildiği ile örgütün yaşam ortamının ne ölçüde tahrip edilebildiğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda PKK ile mücadelenin taktik ve operasyonel boyutlarında elde edilen başarı (özellikle 1990’lı yılların sonunda gelinen nokta), stratejik seviyede PKK terör örgütü lehine bir hava oluşması neticesinde dengelenmekte ve mücadelede görülen eksiklikler ağırlıklı olarak, stratejik seviyede (politik hedeflere ulaşılmasının engellenmesi ve psikolojik mücadele) yürütülen faaliyetlerdeki hatalardan kaynaklanmaktadır denilebilir.**

DYÇ’lerde güvenlik ortamı bakımından mücadelenin hangi tarafının avantajlı olduğuna ilişkin bir fikir verebilecek kriterler belirlenmesi de mümkündür. ABD Merkezi Haber Alma Teşkilatı (CIA), 2009 yılında yayınlanmasına izin verilen bir çalışmada sözü edilen kriterleri aşağıda aktarılan sorularla tanımlamıştır¹⁹:

→ *Güvenlik güçleri / terörist unsurlar kendilerinden yana olan bölge halkını 24 saat boyunca koruyabiliyorlar mı?*

→ *Devletin güvenlik güçleri bünyesindeki reaksiyon kuvvetleri; terörist unsurların yerel halka ya da devlet yanlısı milis güçlere yönelik saldırılarına anında tepki verebiliyor mu?*

→ *Yerel devlet yetkilileri / terörist kadrolar geceyi köylerde geçirebiliyor mu? Yoksa, yüksek düzeyde güvenlik önlemleri alınmış tesislerde mi kalabiliyorlar?*

→ *Güvenlik güçleri / teröristler; bölge halkı tarafından “tehdit unsuru yabancılar” olarak mı, yararlı dost unsurlar olarak mı algılanıyorlar?*

¹⁸ Daniel, Benjamin. **Strategic Counterterrorism**, Brookings Institute, 2008. ss2-3.

¹⁹ Central Intelligence Agency (CIA), **Guide to the Analysis of Insurgency**, 2009. ss10-11.

→ *Yerel milis güçleri²⁰ kırsal alandaki halkın hizmetinde bir güvenlik sağlayıcısı olarak mı, yoksa bir başka “güvenilmez” güvenlik gücü olarak mı algılanıyor?*

Yukarıda ortaya koyulan tablo, güvenlik ortamının şekillenmesinde halk desteğinin ve destekleyici unsurların korunmasının **mücadelenin her iki tarafı açısından yaşamsal olduğunu ortaya koymaktadır**. Zira, DYÇ’lerde ve bu kapsamda değerlendirilebilecek gayri nizami harp icrasında halk desteği unsuru kritik bir yer tutmaktadır. Halk desteği, asimetrik tehdit unsuru olan aktör açısından; istihbarat kaynağı, lojistik kaynağı, militanların saklanması için bir örtü ve yeni militanlar için insan kaynağı havuzu anlamına gelmektedir. Bu tür silahlı mücadelelere **doğrudan katılım** görelî “az” olsa da; başarılı olmaları açısından **halk desteğinin “çok” olması zaruridir²¹**.

DYÇ kapsamında ele alınan gayri nizami harp, terörizm ve gerilla savaşında “tempo ve ritm” oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Taktik ve operasyonel seviyelerde “tempo”, bu mücadele türünün konvansiyonel savaşılar göre çok daha hızlı, sıklet merkezinin ise “akıcı” ve “sürekli değışken” olduğunu göstermektedir²². Stratejik seviyede ise terörist grupların saldırılarının **anamlı tekrarlarla belirli dönemlerde yoğunlaştığı görölmektedir²³**. **Dolayısıyla, herhangi bir terör örgütüyle mücadelede, örgütün eylemsellik ritminin çözölməsi büyük önem taşımaktadır**.

Terörle mücadelede “caydırıcılık” konsepti de konvansiyonel ve nükleer eksenlerden oldukça farklıdır. Terör örgütlerine ilişkin çalışmalar, söz konusu organizasyonların karşılaştıkları ya da karşılaşmaları riski bulunan güvenlik önlemleriyle, bu önlemlerdeki değışikliklere **oldukça hızlı ve dinamik reaksiyon verdiğini** ortaya koymaktadır²⁴. Yine benzer çalışmalar, örgüt düzeyinde, eylemlerin oldukça yüksek bir **rasyonalite** ile planlandığını ve gerçekleştirildiğini; “*sonuçları bakımından etki maksimizasyonunun*” bu noktada temel motivasyon unsuru olarak alındığını göstermektedir. **Dolayısıyla terörist karar alma süreci, operasyonel güvenliğe büyük önem vermekte,**

²⁰ PKK ile mücadelede “Köy Korucularına” karşılık gelmektedir.

²¹ B. H. Lidell Hart, **Strateji Dolaylı Tutum**, Doruk Yayımcılık, İstanbul, 2003. s507.

²² Ibid. ss504-505.

²³ Michael Eisenstadt ve Jeffrey, White. 2005. s21.

²⁴ Andrew R. Morral ve Brian A. Jackson. **Understanding the Role of Deterrence in Counterterrorism Security**, RAND Corporation, 2009. ss1-2

sonuçları bakımından eylemi sekteye uğratacak faktörlerden hassasiyetle kaçınmaktadır²⁵. Bu nedenle, terörist örgütler karşısında geliştirilecek caydırıcılık, terörist unsurların hayatından çok, eylemin güvenliğine yönelik bir tehdit ve belirsizlik üzerine kurulmalıdır. Bu kapsamda terörist örgüt karşısında caydırıcılık sağlanması amacıyla takip edilmesinde yarar görülen temel prensipler aşağıda sunulmaktadır²⁶:

- Teröristler açısından eylemin riskinin yükseltilmesi (*ekipman, zaman, personel ve diğer kaynakların karşı karşıya bulunduğu risk ve tehdidin eylemden beklenen faydayı aşması*),
- Eylemi gerçekleştirmenin alternatif maliyetinin yükseltilmesi,
- Eylemden beklenen faydanın düşürülmesi,
- Eylemden beklenen faydalar ve olası risklere ilişkin belirsizliklerin artırılması,
- Güvenlik önlemlerine ilişkin belirsizliklerin artırılması,
- Eylemin icrası aşamasında taktik belirsizliklerin artırılması.

Bu kapsamda, terörist eyleme yönelik caydırıcılığın da seviyeleri bulunmaktadır²⁷:

→ **Stratejik Seviyede Caydırıcılık:** Bir terör örgütünün genel olarak eylemselliğine yönelik caydırıcılığı tarif etmektedir. Bu seviyede caydırıcılığın sağlanması, terör örgütünün sistematik şiddet konseptinin sorgulanmasına neden olacaktır.

→ **Operasyonel Seviyede Caydırıcılık:** Bir terör örgütü üzerinde, spesifik bir eylem konsepti, coğrafyası ya da hedefi özelinde caydırıcılık sağlanmasıdır. Bu tip bir caydırıcılığın geliştirilmesi halinde; terör örgütü herhangi bir coğrafyada eylem yapmaktan, belirli bir konsepti kullanmaktan ya da belirli unsurları hedef almaktan kaçınacaktır.

→ **Taktik Seviyede Caydırıcılık:** Spesifik bir terör eyleminin plan ya da icra aşamasında caydırıcılık oluşturulmasıdır.

---

²⁵ Ibid. s2

²⁶ Ibid. ss6-15

²⁷ Ibid. ss15-18

TABLO 03: Terörist Faaliyetin Genel Aşamaları Ve Tarafların Hareket Tarzları

AŞAMA	TERÖRİST HAREKET TARZI	DEVLET HAREKET TARZI
HAZIRLIK	Terörist Lider Kadronun Ortaya Çıkması ve İdeolojinin Oluşturulması	Minimal İlgi ve Önlemler
ORGANİZASYON	Altyapının Hazırlanması, Militan Kadronun Oluşturulması ve Eğitilmesi, Lojistik Ağının Hazırlanması, İç ve Dış Destek Arayışlarının Başlanması	Kontr-Terör Organizasyonunun Oluşturulması
TERÖRİST FAALİYET ve DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA	DYÇ Kapsamında Terörist Saldırıların Yürütülmesi ve Eş Zamanlı Olarak İçerde ve Dışarıda Siyasallaşma Faaliyetlerine Başlanması	DYÇ Kapsamında Askeri Önlemler, Politik - Sosyal - Ekonomik Önlemler, Psikolojik Harekat, (<i>Belirli Durumlarda Kısmi Af ve Benzeri Girişimler de Gözlemlenebilir</i>)
HAREKETLİ KONVANSİYONEL SAVAŞ	Terörist Grupların Daha Geniş Birlikler Halinde Bir "Ordu" Olacak Şekilde Örgütlenmesi, (<i>Terörist Örgütler Ağırıklı Olarak Bu Aşamaya Geçemezler</i>)	Konvansiyonel Askeri Harekat İcra Edilmesi

Kaynak: Central Intelligence Agency (CIA), Guide to the Analysis of Insurgency – C05332177,
Approved for release date 05 Jan 2009

Sonuç olarak, PKK terörizmi ile mücadelede kuramsal eksen; güvenlik güçleri, Türk siyasal eliti, entelektüelleri arasında, ve ana hatlarıyla kamuoyunda, sorunun esasen ne olduğunun, niteliklerinin ve doğasının kavranmasına karşılık gelmektedir. Kanımızca mevcut durumda yaşanan ve oldukça sakıncalı görülen kavram kargaşasının nedenleri arasında; hem konunun kuramsal zeminine ilişkin bilgisizlikler hem de **PKK'ya müzahir şahısların ve sempatanların kimi yayın organlarında özellikle uyguladıkları dezenformasyon ve manipülasyon çalışmaları** bulunmaktadır. Bu alt başlık kapsamında ortaya koyduğumuz, "PKK ile mücadelenin kuramsal eksenini **terör örgütünün politik, ideolojik ve psikolojik olarak mağlup edilmesi gereğini vurgulamaktadır.** Aksi takdirde, 1999'da yakalanan askeri başarının yakalanması, bugün imkan ve kabiliyetlerimiz dahilinde olduğu gibi; 2000'li yıllarda terörün yeniden tırmanışa geçmesi de kaçınılmaz olacaktır.

2.2. PKK ile Mücadelede Irak'ın Kuzeyi ve Kürdistan Bölgesel Yönetimi Eksenini

Bir önceki alt başlık kapsamında belirtildiği üzere, Düşük Yoğunluklu Çatışmalar ve bu kapsamda değerlendirilebilecek olan terörizm ve terörizmle mücadelede²⁸, asimetrik tehdit unsurun bekası açısından "cephe gerisi" yaşamsal

²⁸ Ümit, Özdağ. 2010. s28.

niteliktedir. Zira sözü edilen bölgede mücadelenin asimetrik unsuru, yani terör örgütü, kayıplarını telafi etmekte, eğitim, lojistik gibi faaliyetlerini yürütmekte ve tehdit algıladığı durumlarda militan kadronun önemli bir kısmını dağınık halde anılan “cephe gerisinde” konuşlandırmaktadır. Mevcut konjonktürde, PKK terör örgütü için Irak’ın kuzeyi “cephe gerisi” kimliğindedir. Yakın geçmişteki mücadele pratiğine bakıldığında, genel olarak **Kuzey Irak’ın PKK için doğrudan bir cephe kimliğinde olduğu dönemlerde terör örgütünün baskı altında olduğu²⁹, cephe gerisi niteliği gösterdiği dönemlerde ise sözü edilen bölgeye yaslanarak çatışmayı Türk topraklarında yoğunlaştırdığını, geri çekilmek mecburiyetinde kaldığında ise Irak’ın kuzeyini bir “oksijen çadırı” olarak kullandığı** müşahede edilmektedir. Stratejik düzeyde yukarıdaki çerçevede alabileceğimiz “terör örgütünün Kuzey Irak paradigması”; operasyonel ve taktik düzeylerde de, siyasal ve operasyonel eğitim faaliyetleri, örgütün yönetici kadrosu ile karar mekanizmalarının kümelenildiği alan ve en önemlisi **örgüt militanları açısından normal bir yaşamın sürdürüldüğü yer kimliğindedir**. Nitekim, daha önce belirtildiği üzere, kış döneminde Irak’ın kuzeyine yönelik operasyonlar, bahar ve yaz aylarında terör örgütünü pasifize edebilmektedir.

Yukarıda çizilen çerçeveden hareketle, PKK’nın silahlı varlığının ve eylemselliğinin minimize edilmesi açısından, terör örgütünün **Irak’ın kuzeyindeki kamp alanlarında baskı altına alınmasının** yaşamsal önem arz ettiği söylenebilir. Sürekli operasyonlar ve operasyon tehdidi ile örgütün fiziksel ve psikolojik dengesinin bozulması, yönetici kadronun ileriki kararları üzerinde menfi etki yaratacağı gibi terörist militan kadro arasında da moral motivasyonu bozucu bir nitelik taşıyacaktır.

Bununla birlikte, Irak’ın kuzeyine icra edilen operasyonlardan sonra örgütün yediği ağır darbelere karşın nasıl toparlandığı da Türk kamuoyunda sıklıkla tartışılan bir konudur. Konunun, terörizmle mücadelenin doğasından kaynaklanan politik, sosyo–ekonomik, psiko–politik ve sosyolojik yanları bir kenara bırakılır ve askeri strateji bakımından incelenecek olursa karşımıza, icra edilen hareketlerin değil, hareket sonrası dönemin eksikliklerinin çıktığı görülmektedir. Daha açık bir anlatımla, örneğin, ABD’nin Afganistan’daki direnişle mücadelede kavramsallaştırdığı üç aşamalı anlayış, örnek hareket tarzı olarak ele alındığında; düşük yoğunluklu çatışmalarda asimetrik tehdidin askeri olarak ortadan kaldırılması için, **temizle, elde tut ve yeniden inşa et (clear, hold, rebuild)** aşamalarının izlendiği görülmektedir.

---

²⁹ Ibid. ss110-115.

PKK terör örgütünün Irak'ın kuzeyindeki kampları bugüne dek, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından çeşitli oranlarda "temizlenmiştir". Öte yandan, sözü edilen coğrafyanın bir başka ülkenin toprağı olmasından ötürü, referans alınan stratejinin en kritik aşamasını oluşturan *elde tutma (hold)* faaliyetinin gerçekleştirilmesi mümkün olamamıştır. Dolayısıyla PKK, sökülüp atıldığı bölgelere her seferinde geri dönme imkanı elde etmiştir. Bu noktada, "temizlenen" bölgeleri "elde tutma" ve PKK'ya bağlı unsurların yeniden konuşlanmalarını önleme görevi Bağdat ve Erbil yönetimlerinin sorumluluğundadır. **Bu hususta, Bağdat ve Erbil, salt olası sınır ötesi hareketlere ve PKK ile mücadeleye destek vermeye değil; olası hareket ve mücadele safhalarından sonra PKK'nın terk etmek zorunda bırakıldığı bölgelere yeniden dönmesinin engellenmesi hususunda da destek vermeye zorlanmalıdır.**

Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KBY) arasında asimetrik bir bağımlılık ilişkisi bulunduğu söylenebilir. Daha açık bir anlatımla, Türk devleti ve bölgesel yönetim arasında kapasiteleri bakımından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye kökenli yatırımlar KBY'nin gelişmesine ve istikrarına yaşamsal katkı sağlarken; özellikle ABD'nin çekilmesini müteakip Erbil'in politik serbestisini Türkiye'nin muhalefetine rağmen korumasının mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Belirtilen asimetrik bağımlılık durumuna karşın, Ankara–Erbil ilişkilerinden elde edilen faydanın da bir anlamda tek yönlü ya da kapasitelerle orantısız ve dengesiz olduğu göze çarpmaktadır. Daha açık bir anlatımla Ankara, Erbil'e KBY için yaşamsal olan ekonomik kalkınma, istikrar ve güvenlik ortamını sağlarken; Erbil, Türkiye'nin karşılaştığı birincil tehdit kimliğinde olan PKK terör örgütü ile mücadeleye kayıtsız kalmaktadır. Mevcut ilişki durumunda Türkiye, asimetrik bir bağımlılık ilişkisinin büyük aktörü olmasına karşın kazanımı minimize edilmiş haliyle düşündürücü bir profil çizmektedir. Kanımızca Türkiye'nin KBY'ye yönelik "karşılıksız güvenlik ortamı, istikrar ve ekonomik kalkınma sağlama" politikası, PKK ile mücadele bağlamında "terörle mücadeleye destek karşılığında -ve verilen destek kadar- güven ortamı, istikrar ve ekonomik kalkınma**" şeklinde değiştirilmelidir. Barzani'nin, Türkiye'nin KBY karşısında konumlanmaması ve desteğini sürdürmesi için **herhangi bir şey****

yapmasına gerek olmaması, PKK ile mücadelede önemli zafiyet yaşanmasına neden olmaktadır.

Esasen Iraklı Kürt grupların PKK ile mücadele etmeleri için KBY'deki ortamın da görece uygun olduğu düşünülmektedir. Zira, 1990'lı yıllar anımsanacak olursa, KDP ve KYB arasındaki çekişmenin PKK ile mücadele konusuna yansımaları; bir tarafın Türkiye Cumhuriyeti ile (*etkinliği ve sürekliliği tartışmalı*) bir ittifak içine girerek kendisini garanti altına almaya çalışması, diğer tarafın da PKK ile uyum geliştirerek Irak'ın kuzeyinde etkisini artırmayı denemesi şeklinde tezahür etmekteydi. Bugün KDP ve KYB arasında bulunan pragmatik ittifak ilişkisi, PKK ile mücadelede bir KDP–KYB uyumunun büyük ölçüde yakalanmasını sağlayabilecek durumdadır. Bu çalışma kapsamında ulaşılabilecek olan *“Irak Seçim Sonuçları”*na ilişkin durum değerlendirmesi, KDP–KYB pragmatik uyumunun belirli bir süre daha devam etme trendi göstereceğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla PKK ile mücadelede KDP ve KYB'nin desteğinin alınması halinde, sözü edilen desteğin 90'lı yıllardan daha istikrarlı ve sürdürülebilir bir profil çizmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, KDP ve KYB'nin 90'lardaki durumlarında olmadığı öne sürülebilir. Bu tespitin doğruluğuna KDP ve KYB'nin bugün bir bölgesel yönetimin elitleri konumunda oldukları ve sözü edilen partilerin buldukları bölgenin 2003'ten itibaren Irak geneline göre daha fazla istikrar gösterdiği bir sav olarak ileri sürülebilir. Öte yandan, birçok kez Bağdat ile çatışmanın eşiğine gelen bölgesel yönetim, ABD'nin Irak'tan çekilmesini müteakip önemli güvenlik garantilerine ve kalkınmasını sürdürmesi için istikrar ortamına muhtaçtır. **Dolayısıyla KDP ve KYB geçmişe göre daha avantajlı bir konumda bulunsalar da, bu kez gereksinimleri daha karmaşık ve önemli görünmektedir. Belirtildiği üzere, sözü edilen gereksinimlerin karşılıksız olarak sağlanması Türkiye açısından “mevcut ilişki biçimi seçeneklerinin en kötüsü” şeklinde değerlendirilmektedir.**

2.3. PKK ile Mücadelenin “Politik Arazi” Ekseni

Literatüre Cezayir direnişi ile birlikte giren “politik arazi” kavramı, gayri nizami harp (ve bu kapsamda terörist hareketler) yürüten unsurların siyasal destek, sığınma,

kimi “yari–diplomatik” ilişkiler kurduğu, propaganda imkanlarına sahip olduğu ve finansman sağladığı alanları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu çerçevede, BÜSAM tarafından yapılan çalışmalar **PKK’nın politik arazisinin ağırlıklı olarak Avrupa olduğunu ortaya koymaktadır**. Terör örgütü tarafından Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde geniş finansman olanakları kullanılmakta, politik faaliyetler yürütülmekte, Danimarka’dan yayın yapan Roj TV aracılığıyla etkili bir psikolojik hareket ve propaganda zemini elde edilmektedir.

PKK’yı ideolojik ve finansal olarak besleyen, ayrıca terör örgütünün siyasi kanadının lider kadrosunu barındıran söz konusu “politik arazide” de terörizmle mücadelenin yürütülmesi bir zorunluluk kimliğindedir. Zira terörizm konvansiyonel konseptlere göre “ucuz” bir silahlı mücadele tarzı olsa da, finansmanı terör örgütünün geleceği bakımından oldukça kritiktir³⁰. Kuşkusuz ki, Avrupa topraklarında uygulanacak faaliyetler, her şeyden önce askeri baskı kullanılmayacağı için, Irak’ın kuzeyinde yürütülecek çalışmalardan oldukça farklı bir nitelikte olacaktır. Politik arazide PKK terör örgütüyle mücadeleye ilişkin görüşler aşağıda sunulmaktadır:

→ PKK’ya müzahir yapıları ve terör örgütü mensuplarını barındıran ülkelere yönelik yoğun diplomatik çabalar sürdürülmelidir. Bu hususta, Türkiye’nin geçici BM Güvenlik Konseyi üyesi, AB aday ülke statüsü gibi nitelikleri ile farklı alanlarda sahip olduğu kritik rollerden faydalanılmalıdır.

→ Orta Doğu’nun aksine Avrupa’da kamuoyları belirleyici bir güce sahiptir. İlginç bir şekilde, kanlı eylemler gerçekleştirmiş bir terörist örgüt olan PKK, “insan hakları, demokratik değerler” zemininde propaganda ve kamu diplomasisi çalışmalarını Türkiye’den daha etkin bir şekilde yürütebilmiştir. Avrupa’daki hükümetleri baskı altına alacak şekilde, doğrudan kamuoylarını hedef alan etkin bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütülmelidir. Sözü edilen faaliyet kapsamında öne çıkarılması gereken iki temel hususun: **Türkiye’nin sivil kayıpları ve terör örgütünün kendi içindeki temel insan haklarına aykırı pratikleri (örgüt içi infazlar, kadın militanlara yönelik cinsel istismar, çocuk militanların kullanılması vb.) olduğu düşünülmektedir.**

→ Avrupa’da kimi politik ve entelektüel çevrelerde yerleşen “Abdullah Öcalan ikonası” başarılı bir imaj–yıkım çalışmasıyla bertaraf edilmelidir. Yapılan biyografik çalışmalar, söz konusu teröristin icra edilecek imaj–yıkım çalışmasına imkan verecek

³⁰ Daniel Benjamin, 2008. s10.

çok sayıda zaafı olduğunu göstermektedir (terör örgütünü Stalinist yöntemlerle yönetmesi, muhaliflerine yönelik infazlar, cinsel istismar, Kürtler aleyhine ifadeleri vb).

→ PKK'nın finansmanı ile mücadeleyle ilişkin geniş istihbarat faaliyetleri yürütülmeli, finansmanı yürüten kuruluş ve şahısların mal varlıklarının dondurulmasına ilişkin baskı yapılmalıdır.

→ PKK terör örgütünün silahlı kanadı olan HPG gibi, siyasi kanat ERNK da lider odaklı ve bağımlıdır. Dolayısıyla, aynı HPG gibi ERNK için de **lider kadronun etkisiz hale getirilmesini müteakip büyük olasılıkla bir çözülmeye evrilebileceği** yönünde bir analiz yapılması mümkündür. Günümüzde, uluslararası sistemin önemli aktörlerinin **terör örgütleriyle mücadele kapsamında, lider kadroya yönelik faaliyetleri farklı bir anlayışla ele aldığı unutulmamalıdır** (Örn. *El Kaide ile mücadelede lider kadronun ayrıca ele alınması*). **Bu kapsamda, HPG gibi ERNK'nın lider kadrosu da doğrudan etkisiz hale getirilmelidir.**

2.4. Askeri Olmayan Diğer Mücadele Eksenleri

PKK terör örgütü ile mücadele Türk Devleti'nin tüm unsurlarıyla eşgüdüm ve uyum içinde sürdürmesi gereken kolektif bir güvenlik faaliyeti kimliğindedir. Daha açık bir ifadeyle, **tek başına askeri yöntemler çözüm olamayacağı gibi; askeri olmayan diğer önlemler de ancak askeri ekseninde gösterilecek başarıların Türkiye'de ve Irak'ın kuzeyinde örgütün silahlı unsurlarını baskı altına alması; aynı zamanda diplomatik, siyasi ve istihbari çalışmaların da terör örgütünün "politik arazisinde" finansal ve siyasal faaliyetlerini sekteye uğratmasıyla başarılacaktır.**

Terörle mücadelenin askeri olmayan önlemlerinin aşağıda aktarıldığı üzere sıralanması mümkündür³¹:

- Polisiye önlemler,
- Askeri istihbarat dışında kalan istihbarat faaliyetleri,
- Psikolojik Harekat Faaliyetleri,
- Terörle mücadele eden kurumlar arasında eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanması,
- Politik alanda mücadele,

³¹ Central Intelligence Agency (CIA), *Guide to the Analysis of Insurgency*, 2009. ss13-14.

→ Kırsal alanlarda (eylem arazisi) şartların iyileştirilmesi ve kamu yönetimi alanında mücadele,

→ Hukuki mücadele.

Belirtildiği üzere, sözü edilen tüm faaliyet türleri ve genel olarak *askeri olmayan mücadele konseptlerinin* başarıyla uygulanabilmesi, **askeri performansın sağlayabileceği serbesti kapsamında mümkün olabilecektir. Dolayısıyla ülkemizde sıklıkla görülen, “farklı yöntemlerin askeri yöntemlerin yerine ikame edilmesi” ya da bu görüşün karşısında “tek başına askeri yöntemlerin yeterli olduğunun savunulması” terörizmle mücadelenin ve düşük yoğunluklu çatışmalarda “devlet tarafının” kolektif mücadele prensibi ile uyuşmamaktadır.**

Üzerinde dikkatle durulması gereken hususlardan biri de, polisiye ve hukuki önlemler ekseninde **PKK'nın şehir yapılanmaları ile mücadeledir.** PKK terör örgütü, şehir yapılanması aracılığıyla hem etnik çatışma provaları yapmaya çalışmakta, hem de finansal gelirlerinin bir kısmı ile militan temininin önemli bir bölümünü şehirlerden sağlamaktadır. **Özellikle sivil hedeflere yönelik saldırıları müteakip, terör örgütünün istediği şekilde, yurttaşlar arasında gerilimin zaman zaman yükselmesi oldukça düşündürücüdür.** Bugüne dek Türkiye’de **“terörle mücadelede polis teşkilatının rolü”** denildiğinde birçok uzmanın dahi aklına öncelikli olarak Polis Özel Harekat unsurları gelmektedir. Oysa, örneğin yakın geçmişte İzmir’de yakalanan yaklaşık 50kg kadar patlayıcı, eylemde kullanılsaydı yaratabileceği etki **ve olası terörist eylem sonrasında yükselecek sosyal tansiyon düşünüldüğünde, şehirlerde terörle mücadele ve istihbarat alanında görevli polis teşkilatı unsurlarının, özel harekat birimleri kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.**

Kırsal alanda terörle mücadele eden askeri personelin mevcut hukuki mevzuat dolayısıyla kimi zorluklar yaşadığı da bilinmektedir. Bu konuda ilgili düzenlemeler yapılmasında ve söz konusu düzenlemeler yapılırken mücadelenin doğal şartları ile mücadele eden personelin gereksinimlerine uygun olmasında yarar görülmektedir.

PKK terör örgütünün, özellikle KCK yapılanması aracılığıyla siyasal unsurlarını kontrol ettiğine yönelik yaygın bir kanı mevcuttur. Bir aşamaya kadar bu kanı doğru olsa da, KCK yapılanmasının daha karmaşık fonksiyonlarının olduğu ve **siyasal unsurların önemli bir kısmının da, fazla kontrole yer bırakmayacak şekilde PKK**

terör örgütüyle organik ilişkiler içinde bulunduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, KCK operasyonlarından ve yargı aşamasından sonra, PKK terör örgütü ile siyasal uzantılar arasında net bir blokaj oluşmasını beklemenin de isabetli olmadığı değerlendirilmektedir.

Sonuç Ve Genel Değerlendirme

PKK terörizmine doğru bir teşhis koyulmadan yapılacak mücadelenin, bir anlamda etkisiz ve sonuç almaktan uzak kalacağı belirtilmişti. Etnik ayrılıkçı terörizm hareketleriyle mücadelede, sosyo-kültürel ve sosyo-politik “açılımların” terör örgütünün askeri olarak mağlup edildiği bir dönemde yapılması önem arz etmektedir. Zira bu husus; halk tarafından, *açılımların ilgili terör örgütünün eylemleri dolayısıyla ve hatta **sayesinde** yapıldığı algısıyla, terör örgütünü mağlup eden siyasal otoritenin vatandaşları için gerçekleştirdiği algısı* arasındaki büyük uçuruma işaret etmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’de “açılım” olarak adlandırılan sürece ilişkin tartışmaların temel eksikliğinin, tartışmanın herhangi bir tarafının isabetsizliğinde değil; **askeri seçeneğin yerine kullanılabileceği anlayışında** bulunduğu değerlendirilmektedir.

Terörizmle mücadelede yapısal dönüşüm ve “günü kurtarma” anlayışının, ilginç bir şekilde birbirini besleyen unsurlar olduğu değerlendirilmektedir. Zira, “günü kurtarmadan”, daha açık bir anlatımla çatışmasızlık ortamını ve güvenliği sağlamadan yapısal dönüşüme olanak tanıyacak bir atmosferin yaratılması olası görünmemektedir.

Gelinen aşamada, PKK terör örgütünün müteakip olarak aktarılan 3 temel hedefi önceleyeceği ve anılan hedefler bağlamında bir yol haritası belirleyeceği değerlendirilmektedir.

→ Örgüt ve siyasal uzantılarının etkisi altında olan kesimin eğitim – öğretim, askerlik hizmeti, yargısal süreçler gibi **vatandaşlık bağının sonucu olan** süreçleri boykota zorlanması. Böylelikle Türkiye’de “Kürt kökenli yurttaşların sistemden kotuklarına” ilişkin bir algı yaratılması,

→ Kürt kimliğinin anayasal ve siyasi olarak bir “toplum” statüsünde tanınmasının sağlanması,

- Siyasallaşma çabalarına büyük hız verilmesi, Türk Devletinin Öcalan’ı ya da örgütün politik uzantılarını “dayatılan toplumsal varlığın temsilcisi” olarak kabul etmeye zorlanması.

Sözü edilen hedeflerin hemen tümü için gerek terörist Öcalan'ın, gerekse örgütün siyasal uzantılarının “diyalog” zeminini hem sonuna kadar zorlayacakları, **hem de meşruiyet elde etmek amacıyla zaman zaman egzajere ederek seslendirecekleri** düşünülmektedir. Öte yandan, örgütün geldiği noktada ilan edilen sözde “ateşkeslerin” yapısal olarak “bekle – gör” konsepti kimliğinde algılanması gerekmektedir. Zira, 4. dönem stratejisi, örgütün ifadesiyle, **diyalog süreçlerini dışlamamakta ancak diyalogu olmazsa olmaz bir hedef olarak da değerlendirmemektedir.** Dolayısıyla, sürdürülen (ya da sürdürülmesi muhtemel) görüşmelerin mesafe alamaması halinde, kanlı eylemler ile *de facto* “demokratik özerklik” girişimlerinin yaşanması kaçınılmaz görünmektedir.

PKK terör örgütü, Öcalan'ın empoze ettiği Stalinist diktatör yapı altında disiplinli bir profil çizerken; örgüt içinde Ankara'nın kullanabileceği kimi ayrışmaların olduğu da unutulmamalıdır. Söz konusu ayrışmalardan bir kısmı, aktüel gelişmelere bağlı olarak yakın dönemde görülen Murat Karayılan–Fehman Hüseyin çatışmasında olduğu gibi tezahür etmektedir. Öte yandan terör örgütü içinde iki yapısal ayrışmanın varlığı da bilinmektedir. Anılan ayrışmalardan ilki; Suriyeli – Türkiyeli çekişmesidir ve HPG içinde Suriyelilerin görece üstünlüğü kimi zaman sorunlara neden olmaktadır. Nitekim yönetici kadroları endişelendiren bu durum; Öcalan'ın gerek ifadesinde gerekse haftalık “demeçlerinde” Fehman Hüseyin'in adını dahi anmaktan kaçınmasına neden olmaktadır.

İkinci ayırım da sınıfsal boyutta yaşanmaktadır. Bölgenin sosyal dokusundan kaynaklanan şehirli sınıflı–köylü sınıflı ayrışması örgüte taşınmıştır ve ağırlıklı olarak dağ kadrosunu oluşturan kırsal alan kökenli militanlar, kent kökenli mensuplara tepki gösterebilmektedir. PKK'da tüm bu yapıyı ayakta tutan en önemli unsurlardan biri Öcalan'ın adeta bir “ikona” gibi varlığını sürdürmesidir. Öcalan figürü, örgüt içinde liderlik mücadelesi yapan tüm gruplar için kazanılması gereken bir “meşruiyet” durumundayken; siyasi uzantılardan HPG'ye kadar örgüte bağlı ya da müzahir tüm hücrelere sirayet etmiştir. Esasen, Türkiye'de Öcalan'ın asılması ya da asılmaması gibi oldukça kısır ve stratejik vizyondan uzak tartışmaların yerini; “Öcalan ikonasına” karşı bir imaj mücadelesinin alması gerektiği düşünülmektedir.

Terörle mücadelede güvenlik güçlerinin moralinin çok önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Dolayısıyla, güvenlik güçlerinin profesyonel performanslarını artırmaya yönelik tavsiye ve tartışmalar ile moral motivasyonlarını olumsuz etkileyen yıkıcı,

aşğılayıcı ifadelerin birbirinden ayrılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, mücadelenin omurgasını oluşturan Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere, güvenlik ve istihbarat birimlerine ilişkin tüm eleştirilerde, yazılı ve görsel yayınların mücadeleyi yürütenler tarafından da takip edildiğinin unutulmamasında yarar görölmektedir.

Türk kamuoyuna yönelik yayınların bir bölümünde PKK'ya müzahir bazı figürlerin, terör örgütünün siyasal taleplerini ve daha önemlisi psikolojik harp konseptinin gereklerini dile getirdiği müşahede edilmektedir. PKK'nın yayın organlarıyla mücadele için, TRT (6) Şeş yayınlarını isabetli bir şekilde başlatan stratejik aklın, PKK propagandasının sadece Kürtçe diyalektinde yapılmadığını dikkate almasında da yarar görölmektedir. Zira, uzunca bir süredir bazı figürlerin, "barış, demokrasi" gibi kavramlarla yumuşattığı kimi söylemleri de kullanmak suretiyle sürdürdükleri propaganda çalışması, Türk kamuoyunu "Türkçe Roj TV" metaforuyla açıklanabilecek bir psikolojik hareketla karşı karşıya bırakmaktadır. Terörizmle mücadelenin hukuksal boyutunda ele alınabilecek bu tip girişimlerle mücadelenin zaruri olduğu değerlendirilmektedir.

Askeri yöntemlerin PKK karşısında sonuç verebilmesi için Irak'ın kuzeyinin mutlaka askeri ve politik baskı altına alınması gereği ifade edilmişti. Bu noktada askeri baskı, PKK'ya bağlı terörist unsurlara karşı icra edilecek sınır-ötesi hareketleri ve lider kadroya yönelik faaliyetleri içermektedir. Bununla birlikte politik baskının hedefinde Bağdat ve Erbil yönetimlerinin bulunması gerektiği düşünölmektedir. PKK'nın Irak'ın kuzeyi ekseninde "cephe gerisi" tesis etmesi, Türkiye topraklarında aldığı darbelerin maliyetini düşürmektedir. Terör örgütü yönetimi, kendisini "yakın tehdit" altında hissetmediği için kararlarındaki isabet ve rasyonallite de aynı ölçüde yükselmektedir. KBY topraklarında örgütün tehdit edilmesi, terörist unsurlar üzerinde doğrudan fiziksel baskı yaratacakken, lider kadronun dengesini de bozacaktır.

Sonuç olarak Türkiye'nin oldukça uzun bir süredir karşı karşıya kaldığı DYÇ, mevcut durumda Irak'ın kuzeyinde kurulan bölgesel yönetim ve Türkiye'deki siyasallaşma çabalarıyla yeni bir aşamaya gelmek üzeredir. Mevcut durumda yapılacak doğru müdahalelerin, yakın gelecekte ödenmesi muhtemel çok büyük bedellerin de önüne geçebileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- ARI, Tayyar. **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**, Marmara Kitap Merkezi, Bursa, 2008 (7. Baskı).
- “Bahoz Erdal Türkiye’de iddiası”, HABERTURK, 26 Haziran 2010, Erişim Tarihi: 30 Haziran 2010.
<http://www.haberturk.com/yasam/haber/526858-bahoz-erdal-turkiyede-iddiasi>
- BENJAMIN, Daniel. **Strategic Counterterrorism**, Brookings Institute, 2008.
- BİLA, Fikret. “Fiili Özerklik”, CNNTURK, 3 Temmuz 2010, Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2010.
<http://www.cnnturk.com/Yazarlar/FIKRET.BILA/Fiili.ozerklik/9.2454/index.html>
- Central Intelligence Agency (CIA), **Guide to the Analysis of Insurgency – C05332177**, Approved for release date 05 Jan 2009.
- ÇİTLİOĞLU, Ercan. **Gri Tehdit Terörizm**. Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005.
- “Duran Kalkan: Dengeler Değişiyor”, Gündem Online, 27 Şubat 2010, Erişim Tarihi: 05.07.2010.
<http://www.gundem-online.net/haber.asp?haberid=87529>
- HART, B. H. Lidell. **Strateji Dolaylı Tutum**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- HOFFMAN, Bruce. **Inside Terrorism**, Columbia University Pres, New York.
- MICHAEL, Eisenstadt ve Jeffrey, White. **Assessing Iraq’s Sunni Arab Insurgency**, The Washington Institute for Near East Policy, Washington. 2005.
- MORAL, Andrew, R. ve Jackson, Brian, A. **Understanding the Role of Deterrence in Counterterrorism Security**, RAND Corporation, 2009.
- “Nurettin Sofi: Kürt Sorunu Çözülmeden Silahlar Bırakılmaz”, Gündem Online, 7 Şubat 2010, Erişim Tarihi: 05.07.2010.
<http://www.gundem-online.net/haber.asp?haberid=86523>
- ÖZDAĞ, Ümit. **Türk Ordusu PKK’yı Nasıl Yendi? Türkiye PKK’ya Nasıl Teslim Oluyor?**, Kripto Kitaplar, Ankara, 2010.

- ÖZDAĞ, Ümit. **Türk Ordusunun PKK Operasyonları**, Pegasus Yayınları, , İstanbul, 2007 (2.Baskı).

- “31 Mayıs’tan Sonra Çekiliyorum”,

<http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?>

[option=com_content&view=article&id=759:31-maystan-sonra-cekiliyorum&catid=17:rr-apo&Itemid=258](http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=759:31-maystan-sonra-cekiliyorum&catid=17:rr-apo&Itemid=258)